

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME T ELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

**Az alapvető jogok biztosának a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó
helyettesének, a jövő nemzedékek szószólójának**

JAVASLATA

A FATESTVÉR PROGRAMRÓL

**1. A jövő nemzedékek szószólójának 2016. május 10-én bejelentett
országgyűlési határozat-javaslat**

.../2016. (...) OGY határozat

a Fatestvér Programról

Az Országgyűlés annak érdekében, hogy

- a) támogassa a felnövekvő nemzedék szülőhely iránti megbecsülését és szeretetét, tovább erősítse kötődésüket saját gyökereikhez;
- b) támogassa a helyi kisközösséghez tartozás, az együttes cselekvés örömét és igényét, erősítse a gyermekekben a lokálpatriotizmust, a nemzeti összetartozás érzését és az egymás iránti szolidaritást;
- c) tudatosítsa a felnövekvő nemzedékek egyéni felelősségvállalásának fontosságát hazánk környezeti állapotának alakulásában, és ösztönözze a hosszú távú gondolkodásra nyitott, a természeti környezetre érzékeny, azt tudatosan óvó és alakító, a természettel harmóniában élni képes társadalom eszményét;
- d) mérsékelje az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásait és csökkentse hazánk lakosságának egyénekre lebontható ökológiai lábnyomát;
- e) hozzájáruljon az épített és természeti környezet harmonikus egyensúlyán alapuló egészséges lakókörnyezet megteremtéséhez a jelen és a jövő nemzedékek számára; elfogadja e határozat 1. számú mellékletében meghatározott Fatestvér Programot.

Ennek érdekében

- a) figyelembe véve, hogy az Alaptörvény P) cikke a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét az állam és mindenki kötelességéként határozza meg;
- b) hangsúlyozva hazánk környezeti állapotának javítása érdekében az egyéni és kisközösségi felelősségvállalás szükségességét;
- c) tekintettel arra, hogy a fák a nemzeti vagyon részét képező természeti értékek elengedhetetlen alkotórészei, védelmük és megőrzésük a jövő nemzedékek számára egyben az ökológiai rendszerek működőképességének fenntartását és így az emberiség életfeltételeinek jövőbeni biztosítását is szolgálja; valamint
- d) a jelen és jövő nemzedékek közötti szolidaritás eszméjét gyakorlatba ültetve a következő határozatot hozza:

1. Az Országgyűlés felkéri a Kormányt, hogy készítse elő e határozat 1. melléklete szerint, a fent meghatározott irányelvek és célkitűzések megvalósítására a Fatestvér Program működéséhez szükséges törvényjavaslatot, és azt 2016. szeptember 30-ig terjessze az Országgyűlés elé.

2. Az Országgyűlés felkéri a Kormányt, hogy az előbbi pontban meghatározott törvényjavaslat maradéktalan teljesülését szolgáló, teljes jogalkotási csomagra – ide értve a költségvetési háttér biztosítását szolgáló intézkedéseket is – 2016. december 31-ig tegyen javaslatot.

3. Ez a határozat a közzététele napján lép hatályba.

1. melléklet a .../2016. (...) OGY határozathoz

A Fatestvér Program

A Fatestvér Program országos faültetési kezdeményezés, melynek célja, hogy évről évre minden hazánk területén született, magyar állampolgárságú kisgyermek születését egy őshonos facsemete ültetésével ünnepelje meg, és az így elültetett fák országos szinten kerüljenek nyilvántartásba vételre és megővásra.

A Program a régi magyar népi hagyományok nyomán már működő helyi kezdeményezések példáján alapul. A Program az érintett magánszemélyek és önkormányzatok önkéntességére épül, és három fő célkitűzést szolgál. Egyrészt erősíteni kívánja a gyermekek lakóhelyükhöz, szülőföldjükhöz való kötődését. A fát a gyermek születési helyéhez közel ültetik el, így a család bármikor visszatérhet a saját fáihoz, saját gyökereihez. A Program másrészt a gyermekek egyenlő méltóságának gondolatát kívánja megjeleníteni azáltal, hogy minden gyermek egy közel azonos fejlettségű facsemetét kap, bárhol is szülessen az országban. A Program igen fontos hozadéka, hogy nemcsak a gyermekeket neveli természetszeretetre és környezettudatosságra, hanem rajtuk keresztül szüleiket is megszólítja. Végül, a Program során elültetett facsemeték hosszútávon zöldfolyósokat képeznek, hozzájárulva egy mozaikos ökológiai hálózat kialakításához, továbbá számottevő mennyiségű szén-dioxid megkötésével segítik elő a klímaváltozás hatásainak mérséklését, csökkentik a zajterhelést és tisztítják a települések levegőjét.

A faültetés elsődlegesen a Programba önkéntesen jelentkező önkormányzatok területein valósul meg, az adott önkormányzat területén működő állami erdőgazdaság és a Nemzeti Park Igazgatóságok bevonásával. A Programban az érintett gyermek törvényes képviselői önként jelentkezve névre szóló ültetéssel vehetnek részt. Ennek érdekében a helyben szokásos módon kellő időben értesülnek a Programról, illetve a névre szóló ültetés lehetőségéről. A Program a megvalósítás tekintetében nyitott, így abban ugyancsak önkéntes alapon a civil, természetvédő szervezetek, a helyi lakosság közösségei részt vehetnek, illetve az önkormányzat önkéntes részvételét kezdeményezhetik.

A Programban résztvevő gyermekek számára az érintett települések tájegységének megfelelő őshonos csemetéket biztosítanak, melyek a helyi talajviszonyoknak is megfelelnek. A fák egyedileg beazonosítható módon, az önkormányzatok bel- vagy külterületén, elsősorban közterületeken, utak mentén, illetve parkok, közintézmények területén kerülnek elültetésre.

Az érintett gyermek törvényes képviselőjének önkéntes részvétele hiányában, illetve azon önkormányzatok esetében, amelyek nem kívánnak részt venni a Programban, vagy nem rendelkeznek a faültetésre alkalmas hellyel, az érintett gyermekek számára a környező nagyvárosok közelében létesülnek park jellegű gyermekligetek az adott területen működő erdőgazdaságok bevonásával, a Nemzeti Park Igazgatóságok szakmai felügyelete mellett. A Program keretei között valamennyi magyar gyermeknek lehetősége nyílik arra, hogy tanulmányai során eljusson az ültetett gyermekligetbe és az annak szakmai felügyeletét biztosító Nemzeti Park Igazgatóság működési területén lévő Nemzeti Parkba.

A Program keretein belül ültetett fajok az adott tájegységnek, valamint a helyi talajviszonyoknak megfelelő, magasabb életkort (50-200 év) megérő őshonos facsemeték, beleértve az őshonos gyümölcsfajokat. Az ültetésekre évente egyszer kerül sor, amely napon az előző évben született gyermekek részére ültetnek facsemetéket. A hosszú távú településtervezéshez igazodva az így fásított területek parkszerűen, zöld folyosókat kialakítva fejlődnek.

A Program megvalósítása 2017. január 1-jén kezdődik, amit az Országgyűlés anyagi támogatásban részesít, különös tekintettel a facsemeték beszerzésének és elültetésének költségeire.

A Fatestvér Program a zöldfelületek növelése révén hozzájárul hazánk környezeti állapotának javításához, részét képezi a jelenlegi faállomány hatékony védelmének kialakítása is. Jóllehet a települési közterületen álló fák ökológiai szolgáltatásai igen jelentősek, és gyakran csak e zöld felületek adják számos városlakó utolsó kapcsolatát a természettel, azok védelme sem eljárási, sem anyagi jogi szempontból nem tükrözi valós értéküket. Ennek megfelelően a közterületen, illetve az állami és önkormányzati tulajdonban, illetve kezelésben lévő fa mint ökológiai érték védelmének anyagi jogi megjelenítésére, ökológiai szolgáltatásainak értékelésére; a fák mint a nemzet közös örökségének részét képező természeti erőforrások, védelemre érdemes értékek megőrzésének állami kötelezettségére vonatkozó rendelkezések, a közterületen álló fákkal kapcsolatos eljárási, ápolási és szakmai követelményi előírások újragondolása a Fatestvér Program része.

A beépített (bel)területeken – az emberi lakókörnyezetben – az általuk nyújtott ökológiai és egyéb szolgáltatásaik sokkal jelentősebbek, mint a külterületeken, számos esetben azonban ezen szolgáltatások megújulása nem garantált. A fák által nyújtott ökológiai szolgáltatások értékére tekintettel a hazai fakincs hatékony védelmére vonatkozó szabályozás kialakítása során biztosítani kell, hogy a kivágott fák pótlása egységesen legalább azonos ökológiai értékű fák, faállomány telepítésével történjen.

A fák értékével és ápolásával kapcsolatos követelményekkel összhangban szükség van a fák egységes állapotfelmérésére, valamint a fák nyilvántartására vonatkozó előírások megalkotására. A Fatestvér Program keretei között ültetett fák jogi védelem alatt állnak, és kiemelten jelennek meg a megalkotandó fanyilvántartásban. A fanyilvántartás továbbá kiemelt értéket rendel a jelentős történeti, természeti, táji vagy genetikai értéket képviselő fákhöz, amelyeket külön nyilvántartásban kell feltüntetni. Ennek alapfeltétele a fák értékelésére vonatkozó – ökológiai szolgáltatásaikat és gazdasági értéküket egyaránt tükröző – módszertant tartalmazó rendelkezések megalkotása. A fás szárú növényekkel kapcsolatos jelenlegi, a kivágás engedélyezésére korlátozódó eljárásrendet ki kell egészíteni a faápolási, -gondozási kötelezettségek pontos meghatározásával és az állapotfelmérések bejelentésének kötelezettségével.

A Fatestvér Program szimbolikájával és a megvalósítása során elérhető céljaival a jelen és a jövő nemzedékek életminőségét befolyásoló változásokat jelenít meg, hozzájárulva a környezettudatos magatartásforma meggyökereztetéséhez, a lokális értékalapú kezdeményezések felkarolásához és koordinálásához.

A Fatestvér Programot a magyar nemzet jelenleg élő tagjai azon óhajtól vezérelve valósítják meg, hogy a jövő nemzedékek iránti gondoskodásukat és törődésüket ezáltal is kifejezzék.

2. A Fatestvér Program kezdeményezése, a jogalkotási igény bemutatása

A jogalkotási kezdeményezés eredete kettős. Egyfelől az Alaptörvény P) cikkében megjelenő értékeket, a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét egyidejűleg szimbolikusan és a gyakorlatban is megjelenítő, állampolgári támogatást bíró program szükségessége, a hazánk környezeti állapotáért az Alaptörvény értelmében mindenkit terhelő felelősség tudata és az abból eredő tettvágy hívta életre. Másfelől a fás szárú növények védelmével kapcsolatosan folytatott vizsgálatok¹ során szerzett, évek alatt felhalmozott tapasztalatok és tudás a joggyakorlatról egyébként is indokolták a fák – így a Programban ültetett facsetetek – védelmét biztosító hatályos szabályozás módosítására irányuló javaslatot, a fás szárú növények hatékony jogvédelmének kezdeményezését.

Magyarország Alaptörvénye több helyen nevesíti a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét, a Nemzeti Hitvallásban foglaltak szerint „*vállaljuk, hogy örökségünket, (...) a Kárpát-medence természet adta és ember alkotta értékeit ápoljuk és megóvjuk. Felelősséget viselünk utódainkért, ezért anyagi, szellemi és természeti erőforrásaink gondos használatával védelmezzük az utánunk jövő nemzedékek életfeltételeit.*” Az Alapvetés című fejezetben található P) cikk értelmében: „*[a] természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.*”

Az Alaptörvény és az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) szerint a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes kiemelt feladata,² hogy figyelemmel kísérje a jövő nemzedékek érdekeinek érvényesülését, és ezzel összefüggésben szerzett tapasztalatairól rendszeresen tájékoztatást nyújtson, illetve felhívja a nyilvánosság és az érintett intézmények figyelmét a jövő nemzedékeket érintő jogsértés veszélyére.³ Az alapvető jogok biztosának helyettese feladat- és hatáskörében eljárva, az általa feltárt visszasságok és kockázatok rendszerszintű kezelése érdekében (is) „javaslatot tehet a jövő nemzedékek jogait érintő jogszabályok megalkotására, módosítására”⁴.

A bennünket körülvevő természeti és épített – települési – környezet minősége, annak megőrzése és javítása alapvető jelentőségű a jövő nemzedékek érdekeinek biztosítása szempontjából.⁵ Részben ez a tény motiválja a hazánkban több településen elkülönülten, és így változó formában és módon, de ugyanazon célokat megjelenítően működő faültetési kezdeményezéseket, melyekkel az adott településen született gyermekek érkezését köszöntik. A jövő nemzedékek szószólója az egymástól függetlenül működő programokat támogatva, felismerve azok országos szinten érvényesíthető, az Alaptörvény P) cikkében foglaltak megvalósításában elérhető szerepét, azok átfogó faültetési programmá alakítása érdekében fogalmazta meg a Fatestvér Programot (a továbbiakban: Program), melynek célja, hogy minden magyarországi gyermek születését egy őshonos fa elültetése jelölje.

¹ AJB-667/2012., AJB-666/2012., AJB-3201/2012., AJB-102/2012., AJB-4609/2012., AJB-6237/2012. számú ügyekben csak a 2012. évben hat alkalommal zárult vizsgálat a hatályos szabályozásra visszavezethető aggályok megállapításával. A jelentések teljes terjedelmükben elérhetőek a www.ajbh.hu hivatalos honlapon.

² Alaptörvény 30. cikk (3) bekezdés és Ajbt. 3. § (1) bekezdés.

³ Ajbt. 3. § (1) bek. b) és c) pontjai.

⁴ Ajbt. 3. § (1) bek. g) pont.

⁵ A biológiai sokféleség csökkenéséről, mint napjaink egyik égető globális környezeti problémájáról és ezzel összefüggésben az ökológiai rendszerek védelmének szükségességéről, valamint ebben a körben az államot, mint döntéshozót terhelő kiemelt felelősségről a jövő nemzedékek szószólója „A nemzeti parkok mint a természeti és kulturális értékek őrzői a jövő nemzedékek számára” és „A délvidéki földikutya fokozottan védett fajának megőrzéséről a jövő nemzedékek számára” című elvi állásfoglalásaiban részletesen szövegezte.

A Program országos szintű, egységes szabályozás útján történő megvalósítása a nagyságrendnek, valamint az egységes és átfogó gyakorlatnak köszönhetően az Alaptörvény P) cikkében lefektetett célkitűzéseket és kötelezettségeket az alábbiak közvetlen megjelenítésével és megvalósításával (is) elősegíti.

1. *A szülőhely iránti megbecsülés erősítése, a helyi közösségek támogatása*

A Program arra irányul, hogy erősítse a gyermekek nemzettudatát, a szülőhelyük iránti megbecsülést és szeretetet, valamint tudatosítsa bennük, hogy gyökereik szülőföldjükhöz kötik őket.

2. *Szociális kohézió, lokálpatriotizmus erősítése*

A Program egyedülálló jellegét az adja, hogy valamennyi, Magyarországon egy adott időszakban született gyermekek születési idejét ténylegesen az elültetett fákhoz kapcsolja, így a gyermekek és családjaik bármikor visszatérhetnek saját, illetve rokonaik fájához. A nemzettudat erősítésén túl így a Program további célja a gyermekek lokálpatriotizmusának, társadalmi összetartozásának erősítése.

3. *Társadalmi egyenlőség megjelenítése, gyakorlatba való átültetése*

A Magyarország területén született, magyar állampolgársággal rendelkező valamennyi gyermek megkülönböztetéstől mentesen jogosult részt venni a Programban. Fontos szempont, hogy a fák egyenlő értékeket, megbecsülést és lehetőségeket jelenítsenek meg minden hazánkban született magyar gyermek számára.

4. *A hosszú-távú gondolkodás elültetése, környezeti nevelés*

A Program egy olyan szerkezetváltó, megelőző környezetpolitikához kíván hozzájárulni, mely az egész társadalmat környezetbarát irányba tereli, célja a társadalom mikro- és makro-szerkezetének olyan irányú módosítása, ami hosszú távú, a természettel harmóniában lévő átalakítást segít elő. Cél továbbá, hogy a felnövekvő nemzedék érzelmileg is jobban kötődjön a fákhoz, erdőkhöz, ezáltal természeti környezetünk védelméhez. A kezdeményezés hosszú távon a természettel harmóniában élő, a nemzedékek közötti szolidaritás gondolata iránt nyitott társadalom megvalósulását kívánja elősegíteni.

5. *A klímaváltozás kockázatainak mérséklése, a testi-lelki egészség támogatása*

A Program céljai között szerepel az éghajlatváltozás mérséklése a folyamatos, évről-évre történő zöldítéssel. Fontos továbbá kiemelni, hogy a fák javítják a települések mikroklímáját, tisztítják a levegőt és jelentősen hozzájárulnak az egészséges települési környezet kialakításához.

6. *Ökológiai lábnyom ellensúlyozása*

Az ökológiai lábnyom kifejezi, hogy adott technológiai fejlettség mellett egy emberi társadalomnak milyen mennyiségű földre és vízre van szüksége önmaga fenntartásához és a megtermelt hulladék elnyeléséhez. Mivel a fák fontos szerepet játszanak az ökológiai egyensúly fenntartásában, a víz körforgásának biztosításában és a talaj védelmében, így az egyénekre lebontható ökológiai lábnyom mértéke fák ültetésével mérsékelhető. A gyermekek születését a fák ültetésével összekapcsolva a Program felhívja a társadalom figyelmét a környezetért való egyéni felelősségvállalás szükségességére.

7. *Zöldfolyosók kialakítása*

A Program során elültetésre kerülő fák hozzájárulhatnak a természetvédelmi szempontból jelentős területek között biológiai kapcsolatot biztosító zöldfolyosók kialakításához. Az ember által létrehozott és fenntartott zöldfolyosók biztosításának jelentősége, hogy a települések területén mozaikosan elhelyezkedő természeti területeket, élőhelyeket összekötve, ezek a védett területek ökológiai hálózatot alkotnak. A települési zöldfolyosók emellett hatékony eszközei lehetnek a zajvédelemnek és a települési levegőminőség javításának.

Mindezek érdekében kiemelkedőnek tekintendő a Programban elültetett fák speciális jogvédelme, hiszen a Program szimbolikájában nemzetünk jövő generációinak és az őket „éltető” természeti környezet részét képező fáknak a sorsa a jelen nemzedék felelősségvállalásán keresztül kapcsolódik: növekedésük, gyarapodásuk, kiteljesedésük mindannyiunk közös és fokozottan védendő érdeke.

A magyarországi népességszaporulatot figyelembe véve évente körülbelül 90.000 gyermek születik.⁶ A fák természetes fogyását, a korai kiszáradást illetve a rovarkárt is figyelembe véve, a fák pótlásával együtt a Program keretein belül évente Magyarországon hozzávetőlegesen 100.000 fa kerül elültetésre. Ez a nagyságrend valóban alkalmas a fenti célkitűzések gyakorlati megjelenítésére, ugyanakkor a fák évek alatt bekövetkező növekedése, terebélyesedése a folyamatos törődés, gondoskodás és a védelem fontosságára is ráirányítja a figyelmet.

A Program megvalósításának nem teljes folyamata, csupán első lépése az ültetések kivitelezése. Az elültetett fák hatékony védelme nélkül a Program céljai nem elérhetőek. Egyszerűen belátható, hogy a fák védelme szükségyszerűen a Program integráns részét képezi, márpedig erre vonatkozó hatékony hatályos szabályozás hiányában ez nem biztosított. Fontos hangsúlyozni, hogy nem csupán mennyiségi, de minőségi változás elérése és annak hosszú távú megőrzése is a cél, amely folyamatos feladatot jelent. Szükséges az átfogó és egységes, egyértelműen alkalmazható és általános „faápolási” szabályozás párhuzamos kialakítása.

Ez ideig nem volt példa a fentebb említett, az Ajbt.-ben biztosított felhatalmazás⁷ alapján a jövő nemzedékek szószólójának önálló jogalkotási javaslat kezdeményezésére. A jogszabályok módosítására vonatkozó javaslatok a közigazgatás érintett szereplőinek feladat- és hatásköréhez igazodóan jellemzően az adott egyedi ügyekben, vizsgálatok során feltárt alapjogi visszásságot hordozó, aggályosnak tekinthető szabályozások módosításának általános jelleggel kimondott szükségességére szorítkoztak, szorítkoznak. Ugyanakkor jelen esetben, tekintettel arra, hogy a Programot a jövő nemzedékek szószólója társadalmi kommunikációja során szerzett tapasztalatai alapján személyesen hívta életre, a jogalkotási igényről széles – civil és szakmai – körben tájékozódva, indokolt a Programot a legszélesebb társadalmi és politikai akaratot egységesítő és megjelenítő országgyűlési határozat formájában megfogalmazni.

---

⁶ A Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján, Magyarország területén 2013-ban 84.658, 2014-ben 91.500, 2015-ben pedig 91.700 gyermek született. https://www.ksh.hu/nepesseg_nepmozgalom

⁷ Ajbt. 3.§ (1) bek. g) pont.

3. A Fatestvér Programmal kapcsolatos jogalkotási kérdések elemzése

Kodifikációs és jogtechnikai megoldások

Az Alaptörvényben megjelenő, a jövő nemzedékek érdekeinek védelméről és az egészséges környezethez való alapvető jogról szóló rendelkezésekre⁸ figyelemmel megalkotott egységes és átfogó törvényi szabályozás jeleníti meg a Program céljainak feltétlen elismerését és közvetlen támogatását a jogalkotó részéről. Ezen túlmenően csak a törvényi szintű szabályozás teremt lehetőséget a helyi szinten nehezen vagy alig kezelhető kérdések – feladat- és hatáskörök telepítése, területhasználatok meghatározása, adatvédelmi vetületek, a Program keretében elültetett fák speciális jogvédelme stb. – rendezésére a hatályos jogrenddel összhangban.

A törvényi szabályozási szint teremt továbbá lehetőséget a Programban elültetett fák hosszú távú védelme érdekében az átfogó és egységes, egyértelműen alkalmazható és általános „faápolási” szabályozás kialakítására, későbbiekben pedig az esetlegesen felmerülő további jogalkotási igények kielégítésére a felhatalmazó rendelkezések által alacsonyabb szintű részletszabályozások kialakításával.

A személyi hatály a Program megvalósításában részt vevő vagy azzal közvetlenül érintett magánszemélyekre, szervezetekre terjed ki. A faültetés önkormányzatok, illetve Nemzeti Park Igazgatóságok (NPI), a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (NFA), valamint állami erdőgazdaságok bevonásával valósul meg és valamennyi magyarországi gyermek születését jelöli.

A Program keretén belül elültetett fák képezik a tárgyi hatályt, az ültetésük folyamatának meghatározása, jogvédelmük, ápolási és gondozási, esetleges pótlási követelményeik meghatározása immanens részét képezi a szabályozásnak.

A Programban ültetett fák jogvédelmének biztosítása miatt indokolt új szabályozási megoldást alkalmazni – amely a fás szárú növényekre; a fákra és cserjékre terjed ki –, azzal, hogy a benne foglalt rendelkezésektől annyiban és azon rendelkezések vonatkozásában lehet eltérni, amennyiben más, azonos szintű szabályozás más előírást tartalmaz. Különösen fontos ennek a kitételnek olyan tartalmú megfogalmazása is, hogy azon fásszárúak esetén, amelyek a jelenlegi szabályozás alapján más ágazati jogszabály hatálya alá tartozónak minősülnek, a koncepció nyomán elfogadott eljárási szabályoktól – amely a fák kivágása esetén is érvényesül – csak annyiban és akkor van lehetőség eltérni, amennyiben azokat más ágazati törvényi szabályozás kellő szabályozási részletességgel és legalább azonos vagy szigorúbb feltételekkel tartalmazza.

A területi hatály tekintetében a faültetési, -ápolási, -gondozási szabályok és az értékelési módszerek alkalmazásának lehetősége általános előírásokat kívánnak, míg a nyilvántartás alapvetően a közterületen álló fásszárúakra vonatkozik. További, sajátos szabályok szólnak a Program keretében elültetett fákról.

A Program megvalósításának folyamata

A Program megvalósításához elengedhetetlen annak a folyamatnak a meghatározása, amelyben egyidejűleg biztosított az állampolgárok számára az önkéntes részvétel alapján történő személyre szóló faültetés, ugyanakkor ennek hiányában a megfelelő nyilvántartások alapján beazonosítható számú anonim ültetés is megvalósulhat.

⁸ Alaptörvény Nemzeti Hitvallás részében, Alapvetésének P) cikkében, XX. És XXI., valamint 38. cikkében foglaltak.

Tekintettel arra, hogy a Program kivitelezése a született gyermek lakóhelyéhez területileg kötötten, a helyi önkormányzatok önkéntes alapú részvételével, az általuk kijelölt területeken valósulna meg elsődlegesen, ezért a kapcsolódó feladat- és hatásköröket részben célszerű és indokolt helyi szinten kezelni, azok meghatározott részét a jegyzőre telepíteni.

Ennek megfelelően első lépésként az önkéntesség biztosítása érdekében arra van szükség, hogy a született gyermek gondviselője értesüljön a Programról és az abban való, névre szóló részvételi lehetőségről. A jegyző számára ennek érdekében a szabályozással jogalapot⁹ kell teremteni arra, hogy a polgárok központi személyi és lakcím adatairól szóló nyilvántartásból (a továbbiakban: SZL) a településen bejelentett lakcímmel rendelkező, előző évben született gyermekek adatait lehívhassa. Költségkímélő és hatékony megoldás, ha a jegyző az önkormányzat hivatalos honlapján és a helyben szokásos módokon tájékoztatja az érintett lakosságot a Programról, a személyes adatok kezeléséhez történő hozzájáruló nyilatkozat egyidejű elérhetővé tételével.

A jegyző a válaszküldemény fogadásával válik a személyes adatok tekintetében adatkezelővé, és állítja össze a visszaérkezett hozzájáruló nyilatkozatok, valamint az SZL adatai alapján minden év május 31-éig azt a nyilvántartást, amely alapján beazonosítható, hogy mely újszülöttek tekintetében történik névre szólóan az ültetés és hány gyermek számára szükséges anonim módon facsemetéről gondoskodni. Mindezek elkészültével továbbítja az adatokat a jegyző a kijelölt állami erdészeti szerv mint adatfeldolgozó számára, amely szervezet gondoskodik a facsemeték beszerzéséről, illetőleg a szükséges névtáblák elkészítéséről, elkészíttetéséről.

Az ültetések évente egyszer, egy előre meghirdetett őszi ültetési napon történnek, mely napon az előző évben született gyermekek fáit a családok részvételével elültetik. Az ültetési és az ezt követően ugyancsak évente egyszer, a tavaszi időszakban kijelölt ápolási napról az önkormányzat a helyben szokásos módon, hirdetmény útján, illetve a hivatalos honlapján történő közzététellel értesíti az érintett lakosságot.

Az önkormányzati és jegyzői feladat- és hatáskörök a Program megvalósításában

A Program kivitelezése – annak céljaihoz és a már kialakult gyakorlatokhoz igazodóan – elsődlegesen helyi szinten történhet, országos szinten összehangolva, mindazonáltal e tekintetben is az önkéntes részvételre alapozottan. A helyi önkormányzatok részvétele több szempontból is meghatározó a folyamatban. Azon túl, hogy a Programmal kapcsolatos feladat- és hatáskörök egy része a jegyzőre telepíthető, az önkormányzat önkéntes részvételi szándékon alapuló feladata és döntési jogköre a területhasználatok meghatározása. Azaz, a helyi önkormányzatoknak kell dönteniük arról, hogy a Program megvalósítására az igazgatási területükön milyen földrészlete(ke)t és hogyan jelölnek ki. Az önkormányzatoknak lehetőséget kell biztosítani arra, hogy az önkéntes alapon névre szólóan megvalósított faültetésekre, illetve adott esetben az anonim fatelepítésre is területet biztosítsanak. Arra is lehetőséget kell biztosítani a szabályozásban, hogy e célra hasznosítható önkormányzati terület hiányában a településen született gyermekek fáinak elhelyezése az NFA által a nagyobb települések közelében kijelölt földrészleteken, a NPI-k szakmai irányítása mellett vagy akár a Nemzeti Parkok területén történjen.

A Programba önkéntesen jelentkező önkormányzatok területén azon gyermekek számára, akiknek szülei önkéntesen jelentkeztek a Programban való részvételre, és hozzájárulnak a gyermekek születési adatainak és lakcímének az önkormányzat általi kezeléséhez¹⁰, a fák név szerint kerülnek megjelölésre. Az önkormányzatok területén megvalósuló faültetés elsődleges

⁹ A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény

¹⁰ Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény

célja, hogy minden megszületett gyermeknek saját, azonosítható fája legyen, személyes kötődés alakulhasson ki a gyermek és „fatestvére” közt.

Az önkormányzat közterületein elültetett fák évközi ápolását, gondozását a jelen koncepcióban meghatározott újonnan kialakítandó szabályok figyelembevételével az önkormányzat végzi. Az önkormányzatoknak a rájuk telepített feladatok teljesítésével, elsősorban a humán erőforrás biztosításával kapcsolatosan felmerülő költségeken túlmenően a Program megvalósítása során egyéb költsége nem merülhet fel.

A jegyzőre telepített feladat- és hatáskör elsősorban adatkezelési és nyilvántartási, valamint koordinatív feladatokra terjed ki. A jegyző feladata a válaszküldemények fogadásával összeálló nyilvántartás adatkezelése, a névre szóló és anonim ültetési igények elkülönítése és listázása, illetve ezen adatbázishoz kapcsolódóan a tájékoztatási és egyéb, így például adatszolgáltatási vagy változás-átvezetési feladatok teljesítése. A jegyző gondoskodik a helyben szokásos módon történő közhírré tételről, azzal, hogy az önkormányzatok részvételük esetén azt is vállalják, hogy az éves faültetési és ápolási – őszi és tavaszi napot – megszervezik.

A Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (NFA) és a Nemzeti Park Igazgatóságok (NPI) részvétele a Programban

Azon önkormányzatok esetében, melyek nem kívánnak részt venni a Programban, vagy nem rendelkeznek faültetésre alkalmas helyszínnel, a területükön lakóhellyel rendelkező gyermekek számára az NFA által előzetesen kijelölt földrészleteken vagy a Nemzeti Parkok területén – „B” és „C” zónájában – létesülhetnek park jellegű gyermekligetek. Ugyancsak ezen gyermekligetekben kerülnek elültetésre az adott önkormányzat területén születő többi gyermek fái, akiknek szülei nem járultak hozzá gyermekük személyes adatainak kezeléséhez. Az azonos évben született gyermekek gyermekligetben elültetett fái számára egy közös tábla kerül elhelyezésre az önkormányzat nevével és a születési év feltüntetésével.

A Nemzeti Parkok területén történő ültetések szabályozásának meghatározása során különös körültekintéssel kell eljárni, hiszen ezeken a védett területeken csak a természetvédelmi kezelés követelményeivel összhangban valósulhat meg bármely tevékenység, ezt a Program szerinti faültetés megvalósítása sem írhatja felül, ezen szempontok óvatos mérlegelése és egyeztetése szükséges a kivitelezés pontos meghatározása során.

Célszerű az NPI-k számára lehetőséget biztosítani a szabályozásban, hogy a természetközeli erdőtelepítés, s ezen belül a megfelelő termőhelyeken az elegyes erdők létesítésének támogatása érdekében a Program megvalósítását belátásuk és szakmai tervezésük szerint és természetvédelmi kezelésükkel összhangban a tervezett erdőtelepítéseikkel összekapcsolják.

Az ültetés ezekben az esetekben is a faültetési napon történik, amely esemény a NPI és az önkormányzat fórumain is meghirdetésre kerül. Az ültetést családok, érdeklődők, a NPI munkatársai, kijelölt közmunkások és civil szervezetek együttesen végzik. A fák megjelölése ebben az esetben nem személyre szólóan, hanem a születési kohorszok születési évszáma és az adott önkormányzat megnevezésével történik, melyet egy tábla jelez.

A Programban részt vevő egyéb szervezetek

A Program a hazánkban országsszerte már működő, hasonló kezdeményezések tapasztalatai alapján önkéntességre alapoz. Ennek megfelelően biztosítandó, hogy a megvalósítás e tekintetben

„nyitott” maradjon; abban az érdekelte és a Program célkitűzéseivel azonosuló magánszemélyek, civil és társadalmi szervezetek annak bármely szakaszában szerepet vállalhassanak.

A Program idővel megvalósuló társadalmi beágyazottsága számos más kapcsolódási pontot is teremthet, így szerepe lehet azon, központi költségvetésből támogatandó kezdeményezésben, melynek célja, hogy valamennyi magyar gyermek legkésőbb fiatal felnőtté serdüléséig – tizennyolc éves koráig bezárólag – tanulmányai alatt legalább egyszer eljuthasson hazánk valamely Nemzeti Parkjába.

A fák általános jogvédelme

A Program megvalósításának első lépése az ültetések kivitelezése, amelyhez szervesen kapcsolódik az elültetett fák védelme. A Programban ültetett facsemeték tizennyolc éven át tartó speciális jogvédelmén túl megengedhetetlen a már meglévő faállomány romlásának kockázata, ezért a Program integráns részét képezi a hazai fakincs hatékony védelmére vonatkozó szabályok kialakítása. Erre a kérdéskörre a kialakítandó szabályozásban kiemelt figyelmet kell fordítani a következőkben foglaltak szerint.

Jóllehet az ember által átalakított városias környezetben a közterületen álló fák ökológiai szolgáltatásai igen jelentősek, és gyakran csak e zöld felületek adják a városiakok utolsó kapcsolatát a természettel, azok védelme sem eljárási, sem anyagi jogi szempontból nem tükrözi valós értéküket. Ennek megfelelően

- a fa mint ökológiai érték védelmének anyagi jogi megjelenítésére, ökológiai szolgáltatásainak értékelésére;
- a fák mint a nemzet közös örökségének részét képező természeti erőforrások, védelemre érdemes értékek megőrzésének állami kötelezettségére;
- a fák és cserjék ápolására, gondozására;
- a fák értékének megállapítására és nyilvántartására (fakataszter);
- a fakivágási eljárásokban a fák értékének érvényesítésére;
- az eljárási szabályokra;
- és a jogkövetkezményekre

vonatkozó rendelkezések újragondolására, illetve megalkotására van szükség.

Az új szabályozási igényt alátámasztó fő koncepció, hogy a fa érték, amelyet a szabályozás minden előírásának vissza kell tükröznie.

A fás szárú növények az egészségre, az életminőségre, a települési környezetre való közvetlen kedvező hatásainak, ökológiai szolgáltatásainak pénzben kifejezhető értéke van. A beépített (bel)területeken – az emberi lakókörnyezetben – az általuk nyújtott ökológiai és egyéb szolgáltatásaik sokkal jelentősebbek, mint a külterületeken számos esetben azonban ezen szolgáltatások megújulása nem garantált. Erre tekintettel az irányadó jogi szabályozásnak ezt a pénzületi értéket kell visszatükröznie és érvényesítenie.

A fák telepítése, ápolása, gondozása

Alapvető fontosságú, hogy a Program keretein belül ültetett fajok az adott tájegységnek valamint a helyi talajviszonyoknak megfelelő, magasabb életkort (50-200 év) megérő őshonos facsemeték, (pl. bükk, tölgy, hárs, kőris, szil) valamint őshonos gyümölcsfajok (dió, mogyoró, berkenye) legyenek. Ültetésre magasabb életkorú (1,5-2 éves), nagyobb tűrőképességű, konténeres facsemetéket kell nevelni. A városi közterületeken elültetésre kerülő fafajok esetében a kitérteget, a vezetőkek helyét és a szmogtűrő-képességet is figyelembe kell venni a fafajok kiválasztása során.

Cél, hogy az ültetések eredményeként a területek parkszerűen, zöld folyosókat kialakítva fejlődjenek, azaz a hosszú távú településtervezés részét képezzék. Ha egy fa valamilyen oknál fogva (pl. időjárás, rovarkár stb.) elpusztul, a következő ültetési napon szükséges pótolni azt. 18 év elteltével a fák pótlása nem kötelező, azt a családok önállóan pótolhatják.

A faápolási, -gondozási követelmények meghatározása elsősorban szakmai kérdés, amely szabályok megalkotásával egyrészt biztosítható a fák megfelelő ápolása, másrészt megítélhetővé válik egy adott tevékenység szakszerűsége. Kiemelkedő jelentősége van az ápolási – és állapotfelmérési, illetve értékelési – szabályoknak a fák védelme szempontjából abban a vonatkozásban is, hogy pusztulásuk, vagy a bármely okból szükségessé váló kivágásuk esetén kezelhető a fennálló kötelezettség teljesítésének megítélése, és így az esetleges jogkövetkezmények alkalmazásának is egyértelmű a jogalapja.

A telepítésre, ültetésre vonatkozó előírásokat a jelenleg hatályos szabályozást alapul véve indokolt meghatározni, felhatalmazó rendelkezések útján lehetőséget adva a további, részletes szakmai szabályok megalkotására, így arra, hogy célszerű-e további követelmények általános, törvényi szintű meghatározása, így az ültetési idő adott naptári időszakra szűkítése, vagy például az ültetendő csemeték minimális korának vagy méretének meghatározása.

A fás szárú növények fenntartási, ápolási és gondozási kötelezettségének címzettje az adott fás szárú növényvel bármely jogviszony alapján rendelkezni jogosult, ennek hiányában a terület vagyongazdálkodója, illetőleg tulajdonosa. A fenntartási kötelezettség az ápolási és gondozási kötelezettség minimuma, melynek célja a növény jó gazda gondosságával történő életben tartása. A faápolás és -gondozás körében az újonnan kialakítandó szabályozásban – törvény és végrehajtási rendeletek rendszere – meg kell határozni azokat a szakmai kritériumokat, amelyek alapján megítélhető, hogy egy adott faápolási tevékenység szakszerűnek tekinthető-e vagy sem.

Jogellenesnek tekintendő a növény bármely megsértése, közvetlen vagy közvetett károsítása, amely nem sorolható a szakszerű kezelés körébe. Ugyanakkor az előzők alapján a jelenleginél bővebb és pontosabb szakmai előírások szükségesek, hogy a faápolás körébe sorolható egyes tevékenységek – például a metszés, a gallyazás – és némely növény-egészségügyi beavatkozás milyen módon és mértékig tekinthető jogszerűnek. A faápolási kötelezettségek körében kerülnének meghatározásra a jelenlegi szabályozással egyezően a gondozás „külső” vetületei: azaz a használó köteles olyan állapotban tartani a fát, hogy az az emberi életet, egészséget és a vagyonsbiztonságot ne veszélyeztesse.

A gondozási kötelezettségek körében kell meghatározni a fák és cserjék védelme érdekében a tilalmazott tevékenységeket is. Így itt kell megadni, hogy szakmai szempontból melyek azok a tevékenységek, amelyeket egyáltalán nem, illetőleg amelyeket meghatározott időszakban nem lehet végezni. Ilyen például a belterületi közterületen síkosság-mentesítésre használható anyagok körének a fás szárú növények egészségét nem károsító anyagokra szűkítése vagy a közművezetékek közterületen történő elhelyezésekor a fás szárú növények megóvása.

A fák állapotának és értékének felmérése, megállapítása és nyilvántartása

A fák értékével és ápolásával kapcsolatos követelményekkel összhangban szükség van a fák állapotfelmérésére és annak igazolására, valamint a fák nyilvántartására vonatkozó előírások megalkotására.

A fák állapotának az adott fajtához igazodóan megállapított rendszeres időközönként történő ellenőrzése, a fakataszter frissítése alapvető követelményként kerülne bevezetésre, amivel egyrészt

a későbbi vitás helyzetek megítélése elkerülhető, másrészt a gondozási követelmények teljesülése, teljesítése is igazolható.

Bár az önkéntes bejelentés és „bevallás” alapján működő rendszer előnye, hogy kisebb az erőforrás igény, azonban ez egyben az általános gyakorlattá válás korlátja is. Mindezek és az Alaptörvény P) cikke alapján a közterületek vonatkozásában az önkéntes bejelentést a tulajdonos kötelezettségeként célszerű meghatározni, azzal, hogy a német szabályozás által alkalmazott mintát követve, egy esetleges jogvita vagy eljárás során a kötelezettségek teljesítése feltétlen kimentést adna. Vagyis adott esetben, a hátrányos jogkövetkezmények elkerülésének módja lehet, ha a fás szárú növényvel kapcsolatos bejelentési kötelezettségek címzettje azoknak igazolható módon tett eleget.

A fa állapota és értéke felmérésének különösen akkor van jelentősége, ha a fa kivágására az élet- vagy vagyónbiztonságra való hivatkozással az egyébként irányadó eljárási szabályok előzetes lefolytatása nélkül kerül, illetve kerülhet sor. Amikor a fa kivágására élet- vagy vagyónbiztonságra hivatkozással kerül sor, csak az előzetes engedélyeztetéstől szabadul az egyébként engedélykérésre kötelezett, a kivágott fa pótlása – annak állapotához és nyilvántartásához mérten – nem kerülhető meg. Illetve, igazolható, hogy a kivágás elkerülhetetlen volt és így a hátrányos jogkövetkezmények beállta elkerülhető. Ha azonban az állapotfelmérés és a nyilvántartás vezetése elmarad, ez utólagos szakértői bizonyítási kérdés lehet, avagy – a jogalkotó szándékától függően – objektív jogkövetkezménnyel sújtható.

Elsődleges szempont a szabályozásban annak rögzítése, hogy a fás szárú növény a nemzeti vagyon részét képező természeti érték. Jelenleg több faértékelési módszert is létezik (Párkányi, Radó, Radó-Párkányi, a szakmai alapon a Magyar Faápolók Egyesülete, stb.), azonban a mindennapokban a fák tényleges értékének meghatározása nem ezek alapján történik. Emiatt a jelen szabályozáshoz kapcsolódóan ki kell választani azt a metodikát, amely a jövőben a fák értékelésének általános szabálya, a vagyoni értékük meghatározásának, az önkormányzati nyilvántartások, a pótlások, stb. alapja lesz.

A nyilvántartásra vonatkozó szabályok körében az önkormányzatok egységes joggyakorlatának kialakítása érdekében olyan általános és alapvető szabályok szükségesek, amelyek a nyilvántartásban a fák egyedileg történő megjelenését és a rendszeres időközönként – évente – teljesített állapotfelmérés eredményeit együtt, összehasonlíthatóan megjelenítve biztosítják. Ennek alapfeltétele a fák értékelésére – ökológiai szolgáltatási és monetáris értékelési szempontból – vonatkozó, módszertant tartalmazó rendelkezések megalkotása.

A fásszárúak értékelésének meghatározásával egyértelműen megállapíthatóvá válik a vagyoni értékük, és így részét képezik az önkormányzatok vagyonának illetve vagyongazdálkodási tevékenységének. Ebből eredően a nyilvántartási kérdések meghatározott része automatikusan rendeződik, hiszen az önkormányzatoknak a vagyongazdálkodásukra vonatkozó hatályos szabályokkal összhangban törvényes működésük érdekében kötelező a vagyonuk felmérése és nyilvántartása, az abban bekövetkező bármely változás nyomon követése.

Fontos szempont, hogy az éves állapotfelmérések alapján is kezdeményezhető, vagy egyébként más szerv által indított eljárásban a fásszárúak értékét a nyilvántartásban szereplő adatok, illetve egyébként a meghatározott módszertan és ne más ágazati szabályozás alapján kelljen számítani és figyelembe venni.

A fák egységes módon történő nyilvántartása ugyancsak megkönnyíti az eljárási szabályok alkalmazását, hiszen a faállomány, a vonatkozó kötelezettségek, a vagyongazdálkodási kérdések tervezhetővé, összevethetővé és átláthatóvá válnak, és nem elkülönült, együttes hatásukat nem

megjelenítő egyedi eljárások összessége lesznek. A nyilvántartás vezetéséből eredő statisztikai adatok ugyancsak hasznosíthatóak számos egyéb ágazati – így településfejlesztési – tevékenység során is.

Az a helyi önkormányzat, amelynek nem áll rendelkezésére a nyilvántartás, a törvény hatálybalépését követő egy éven belül a külön jogszabályban meghatározottak szerint felméri a közterületen álló fáit, azok állapotát, értéküket megállapítja és a nyilvántartást ezen adatok alapján elkészíti.

Eljárási szabályok, jogkövetkezmények

A jegyzőre telepített környezetvédelmi hatósági feladat- és hatáskör fenntartását a fákkal kapcsolatos helyismeret indokolja, ugyanakkor a saját önkormányzat érintettsége esetén a kizárási szabályok – amelyek a belterületi közterületen álló fás szárúak esetén állnak be – a járási hivatalokhoz történő telepítést is indokoltá tehetik. Utóbbit támasztja alá a döntéshozatalhoz szükséges szakértelem igénye is, amely járási szinten adott.

A fentiekben felvetett anyagi jogi szabályok megalkotása a jelenlegi eljárási bizonytalanságokat jelentősen leszűkíthetik és gyorsabb, ügyfélbarát eljárást eredményezhetnek. Amennyiben ugyanis rendelkezésére állnak a pontos fogalmak és anyagi jogi meghatározások, kötelezettségek, értelemszerűen szűkül a mérlegelési mozgástér és a bizonytalanság.

A fás szárú növényekkel kapcsolatos jelenlegi eljárásrend értelemszerűen elsősorban a kivágás engedélyezésére korlátozódik, míg a faápolási, -gondozási kötelezettségek pontos meghatározásával és az állapotfelmérések bejelentésének kötelezettségével, az ellenőrzési jogkörrel az eljárási tér is bővül, utóbbi esetekben elsődlegesen a jelenleg is alkalmazott hatósági kötelezést értve alatta. Szükséges a jogkövetkezmények alkalmazásának eljárási vetületeit pontosan meghatározni; így például előírt kötelezettség mulasztása esetére, engedély nélküli, engedélytől eltérő, avagy szakszerűtlen munka végzésének esetére, illetőleg mindezen esetekben az eljáró hatóság által szükséges eljárási lépéseket az értesüléstől a jogkövetkezményig meghatározni. A telepített jogkör függvényében szükséges az adott önkormányzat vonatkozásában fennálló összeférhetetlenségi szabályokat is rögzíteni.

Az engedély nélkül, engedélytől eltérően, avagy a vonatkozó szabályok megsértésével végzett faápolási tevékenységeknek jelenleg nincs jogkövetkezménye. Ebben a körben a kialakítandó szabályozásnak tartalmaznia kell, – a jelenleg alkalmazott és legtöbbször megfelelő, elsődleges jogkövetkezményként alkalmazott pótlási kötelezettség előírása mellett vagy helyett – a fák értékének meghatározásával összhangban álló és az egyes kötelezettségekhez viszonyítottan megállapított és hierarchikusan tagolt egyéb jogkövetkezményeket és alkalmazási feltételeiket.

A fák állapotértékelésével és nyilvántartásával a jogellenes cselekmények értékelése is nagyságrendekkel egyszerűbb lehet és nem szükséges más ágazati részletszabályok monetáris értékeléseit alapul venni, pl. az erdőgazdálkodásban alkalmazott rönkfa árat, ami teljesen más szabályozási kört és jogalkotói szándékot takar. Fontos szempont továbbá, hogy a fák értékelése a jogkövetkezmények tekintetében is meg kell, hogy jelenítse azok ökológiai értékét, védelemre érdemes voltukat és ehhez mérten preventív intézkedésként is kell funkcionálnia.

Az állampolgárok fokozott érzelmi érintettsége miatt szükséges világosan rögzíteni és szabályozni a társadalmi részvétel szabályait és kereteit, az eljárásokba történő kötelező bevonásukat, valamint a jelenlegi szabályokkal egyezően kötelezően előírni a közhírré tételt. Az új szabályozásban pontosan meg kell határozni a társadalmi részvétel feltételeit (az érintettségi kört és a

hatásterületet), amellyel meg lehet szüntetni az ügyféli jogkörökkel kapcsolatos gyakorlati bizonytalanságokat.

Az eljárási szabályokat az egyéb vonatkozó eljárási szabályokkal összhangban kell meghatározni, illetőleg minimális feltételként rögzíteni, hogy a fakivágást szükségessé tevő egyéb eljárások során kiadott hatósági döntések jogerősek és végrehajthatóak legyenek.

Egyéb átmeneti és záró szabályok

Indokolt széles körben felhatalmazást adni a környezetvédelemért felelős miniszter számára a nélkülözhetetlen részletszabályok megalkotására, ahol az alábbiakat feltétlen szükséges megjeleníteni:

- a Programban részt vevő erdészeti szervek és a gyermek születési helye szerint érintett NPI kijelölését, a NFA feladatkörét, az ültetett fák jelölésének módját, az azokhoz kapcsolódó monitoring és statisztikai adatszolgáltatás rendszerét;
- a fás szárú növények telepítésének, fenntartásának és ápolásának részletes szakmai szabályait, ide értve az életet és vagyonbiztonságot veszélyeztető állapot szakmai meghatározását;
- a fás szárú növények állapotfelmérésének és érték-meghatározásának részletes szabályait;
- a fás szárú növényekkel kapcsolatos szakmai tevékenységek végzésére jogosító képzési és szakmai szabályokat.

A helyi önkormányzatok számára a törvényben nem rendezett kérdések szabályozására a helyi rendeletalkotásra vonatkozó felhatalmazó rendelkezés is itt kaphat helyet.

A fás szárú növények állapotának felméréséről és értékének megállapításáról szóló külön jogszabály hatályba lépéséig – átmeneti rendelkezésként – azok értékét szakértői vélemény alapján kell megállapítani.

A Programmal kapcsolatos részletszabályok körében külön említendő kérdéscsoport a Program monitoringja és a statisztikai adatszolgáltatás, amelyek nélkülözhetetlenek a Program hatékonyságának és hatásainak felméréséhez, ugyanakkor nem indokolják a törvényi szintű szabályozást. A Program folyamán az önkormányzatok közterületein elültetett fák helyét terv szerint GPS koordináták jelölik és a hozzájuk kapcsolt adatok az önkormányzatok által vezetett kataszterben kerülnek feljegyzésre. A GPS koordinátákból később országos faültetési térkép készíthető. A program keretében elültetett fák állapota így rendszeresen figyelemmel kísérhető.

Az éves ültetések eredményeit az kijelölt állami erdészeti szerv gyűjti össze. A NPI-nak ugyancsak nyilvántartást kell vezetnie az illetékességi területén elültetett „gyermekligetekhez” vagy erdőtelepítésekben a Programhoz tartozó fák számáról, GPS koordinátájáról, valamint az ültetés pontos idejéről. Az itt feltüntetett adatokhoz az erdészeti szerv számára hozzáférést kell biztosítani. Az erdészeti szerv ezen hozzáférési jogosultsága alapján köteles minden év december 31. napjáig egy összesítést készíteni a Program keretein belül elültetett fákról, valamint ezeket közzétenni.

A felkészülésre elegendő időt hagyó hatályba léptető rendelkezésekkel együtt szükséges a Program keretében első ízben történő ültetésről, valamint a hatályos alacsonyabb szintű szabályozás hatályon kívül helyezéséről is rendelkezni.

4. Összegzés

A jövő nemzedékek szószólója feladat- és hatáskörének esszenciája a jövő nemzedékek érdekei védelmére vonatkozó elméleti alapvetések, az Alaptörvény P) cikkében foglaltak és gyakorlati tartalommal történő megtöltése.

A Fatestvér Program olyan holisztikus szemléletet képvisel, amely hazánk jelen környezeti állapotának megóvása és jobbítása érdekében a fák kiemelt és valós értékének megjelenítését, a velük kapcsolatos, a jogrendszerben megjelenő kérdéskörök rendszerszintű kezelését kívánja előmozdítani. A Program alapján a felnövekvő generációk személyes kötődésének reménybeli megvalósulásával a fávédelmi szabályok külső normatívák helyetti belső meggyőződésé formálása, egyéni és közösségi szintű szemléletváltás érhető el, amely alapvető biztosítéka a jövő nemzedékek érdekei hatékony és integrált védelmének. Valós és tényleges odafordulást és törődést jelent a bennünket követő generációk és életfeltételeik biztosítása felé, a nemzedékek közti szolidaritás gyakorlatának példája.

Budapest, 2016. május 10.

Dr. Szabó Marcel
a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes
a jövő nemzedékek szószólója